

Música per a Nadal

La missa evangèlica-luterana per al matí de Nadal, de Michael Praetorius

Antoni Sala i Serra

M

ichael Praetorius (1571-1621) és un compositor alemany poc conegut, tot i que fou el músic més influent, més eclèctic i més prolífic de la seva generació.

Michael Praetorius va néixer a Kreuzberg (Turíngia) el 15 de febrer de 1571 i va morir a Wolfenbutte el 15 de febrer de 1621. Va treballar per al Duc de Brunswick, a Wilfenbutte, de *Kapellmeister* i organista. Durant la seva vida va compondre més de 1.000 obres sacres, incloses misses en llatí i alemany i arranjaments corals, alguns dels quals en el nou estil importat d'Itàlia, policorals conjuntament amb instrumentals. Va escriure importants estudis sobre la composició de música i la fabricació d'instruments musicals.

Durant el segle XVII, en un període de quinze anys, va crear una immensa quantitat de música religiosa, que fou la base del repertori de les esglésies luteranes d'Alemanya del Nord. Les seves composicions sorprenen encara avui per la diversitat de gèneres i d'estils, que representen tot un resum enciclopèdic musical de l'inici del Barroc alemany. S'hi pot trobar des de l'himne més senzill fins als grans motets policorals de gran format. És fàcil comparar-lo amb Joan Sebastià Bach, per bé que aquest, nascut seixanta anys després de la mort de Praetorius, representa la sublim culminació del període del Barroc, mentre que Praetorius forma, juntament amb el seu compatriota Heinrich Schutz (1585-1672) i amb l'italià Giovanni Gabrieli (1557-1612), el grup iniciador del moviment musical del primer període del Barroc. En la música religiosa, Praetorius es fonamenta en la tradició que es troba al cor del luteranisme: la participació dels fidels en el culte. Aquesta col·laboració del poble permet integrar en el desenvolupament musical de Praetorius una gran diversitat de grups que hi prenen part: músics municipals, infants de les escoles, músics afeccionats, dilettants, cantors professionals, etc. Amb aquests elements com a base –l'altre és el poble assistent a l'acte religiós–, Praetorius fa una interpretació extraordinàriament imaginativa per tal d'agermanar la litúrgia protestant amb la música. Tot això exigeix una gran coordinació, no solament pel que fa a la instrumentació i als complementos vocals, sinó també a la massa popular, susceptible d'una interpretació divergent. La música del conjunt instrumental només tenia un lloc modest en el

culte luterà; l'orgue, en canvi, n'és el gran protagonista. Per això, totes les composicions religioses alemanyes d'aquell temps estan notablement preparades per a grans actuacions organístiques, amb importants "preludis", que donen entrada als cants corals.

En la música instrumental, Praetorius segueix els nous models musicals que li arriben del barroc italià, capdavanter en el trencament del període musical del Renaixement. Schutz, que retorna a Dresden després d'una llarga estada a Venècia, influirà Praetorius en transmetre-li el coneixement de l'obra de Gabrieli i del gir estilístic de Monteverdi.

La missa evangèlica-luterana per al matí de Nadal, recomanada com a música nadalenca, reuneix tots els valors dels distints estils que fa servir Praetorius, dins la seva enciclopèdica obra musical, en els inicis d'aquest període del Barroc. En la seva estructura, aquesta missa evangèlica no s'aparta gaire del que era en aquell temps la missa romana. Comença també amb un Introit, Kyrie i Gloria, per continuar amb l'Epístola, Gradual, Credo, etc. Tradicionalment, aquestes parts es constituïen en versions corals que eren cantades en "alternatium", estrofa per estrofa –o frase per frase–, contestada pels fidels en "choraliter" i pel cor instrumental-vocal "figuraliter", moltes vegades en llengües distintes. En els prefacis, Praetorius fa servir moltes variants per al cant alternatiu (*Wechselgesang*), en particular en el cas de les versions policorals quan diversos cors separats entren en joc.

La seva polifacètica intenció era –debilitat barroca– crear diversitat de caràcters i de colors musicals. Els grups musicals d'aquell temps, amb una dotzena d'instrumentistes, formats per conjunts de vent i corda i un bon pupitre de "baix continu" amb diversos orgues i instruments de cordes pinçades, tot i la seva limitació, produïen un important efecte sonor. Aquest nou conjunt, la "capella fidicina" de Praetorius, fou una gran novetat en el món religiós luterà, d'austeritat pietista.

Seguint l'exemple de la Basílica de Sant Marc de Venècia, Praetorius donava en els seus escrits disposicions sobre la forma de col·locació dels intèrprets, músics i cantants a les galeries de l'església.